

Verejné vyhlásenie Združenia základných škôl Slovenska k návrhu nového zákona o školskej správe.

Štátne základné školy ako základná súčasť verejného vzdelávacieho systému na Slovensku vítajú zámer Ministerstva školstva SR reformovať školskú legislatívu s cieľom posilniť inkluzívnosť, rovnosť príležitostí a kvalitu vzdelávania. Zároveň však vyjadrujeme výhrady k viacerým ustanoveniam návrhu zákona, ktoré môžu oslabiť stabilitu a kapacity štátnych škôl pri napĺňaní ich verejného poslania.

1. Štátne školy nesú hlavné bremeno inklúzie a diverzity

Naše školy každodenne zabezpečujú vzdelávanie všetkých detí bez výberu, bez ohľadu na ich sociálne zázemie, jazykovú výbavu či špeciálne potreby. Táto úloha je čoraz náročnejšia a vyžaduje si stabilnú podporu zo strany štátu nielen vo forme dôrazného zvýšenia spoločenského statusu pozície pedagogického zamestnanca školy, ale najmä výrazného zvýšenia finančného ohodnotenia a personálneho posilnenia škôl.

2. Tvorba spravodlivých školských obvodov

Vyzývame na zachovanie spravodlivého nastavenia školských obvodov aj pre školy v oblastiach na hranici jednotlivých krajov alebo vidieckych oblastiach. Vzhľadom na návrh § 42 ods. (8) a (9) zákona považujeme za nevyhnutné, aby sa pri určovaní verejných školských obvodov pre neštátne - cirkevné a súkromné školy vyžadovala spolupráca jednotlivých regionálnych úradov školskej správy. Predíde sa tak negatívnym dopadom na spádovosť a kapacity štátnych škôl.

3. Podpora verejného školstva musí byť viac než len legislatívna

Podpora verejného školstva nespočíva len v zákonoch, ale najmä v rešpekte, dôvere a reálnych nástrojoch, ktoré štátnym školám umožnia plniť ich spoločenskú úlohu.

Nechceme sa stavať proti neštátnym - súkromným a cirkevným školám.

Všetci absolventi základných škôl — bez rozdielu zriaďovateľa — sú občanmi Slovenskej republiky a všetci majú právo na kvalitné vzdelanie a výchovu. Veríme však, že podmienky musia byť spravodlivé a férové.

4. Dôkazy z praxe a fakty zo Štátnej školskej inšpekcie (ŠŠI)

Výsledky inšpekcií z februára 2024 jasne ukazujú, že štátne ZŠ vzdelávajú všetkých žiakov, vrátane detí z marginalizovaných rómskych komunít a detí so špeciálnymi potrebami, zatiaľ čo súkromné ZŠ tieto skupiny často vôbec nemajú zastúpené.

- ✓ Súkromné ZŠ evidovali o 10,7 % viac nadaných žiakov, ale nevzdelávali deti z MRK.
- ✓ Štátne ZŠ zaznamenali o 5,1 % vyššiu úroveň v zabezpečení priestorových podmienok.
- ✓ Celková úroveň podmienok výchovy a vzdelávania v súkromných i štátnych ZŠ dosiahla dobrú úroveň, pričom rozdiel bol zanedbateľný (o 0,4 % lepšiu úroveň mali štátne ZŠ).
- ✓ Najväčším rozdielom bola skutočnosť, že štátne školy vzdelávajú všetkých žiakov z verejného školského obvodu, čo so sebou prináša aj výzvy spojené s jazykovou bariérou a sociálnym znevýhodnením.

Aj napriek tomu sú podmienky výchovno-vzdelávacej činnosti v oboch typoch škôl porovnateľné, pričom rozdiely v niektorých oblastiach hovoria v prospech štátnych škôl.

Žiadne štáty v EÚ ani vo svete nedávajú súkromným školám 100 % príspevky z verejných zdrojov – to je v súčasnosti nemysliteľné. Krátenie normatívu pre neštátne školy je preto logickým a spravodlivým krokom ku konsolidácii financií v rámci rezortu školstva.

Návrh POSTUPNÉHO krátenia financií o 20 % považujeme za odôvodnený.

Neštátne školy nám dlhodobo „vykrádajú“ učiteľov aj šikovných žiakov, pričom ich výsledky v testovaniach nie sú vo všeobecnosti lepšie, česť výnimkám. Súčasný stav znevýhodňuje štátne školy, najmä v prostredí, ktoré najviac potrebuje inklúziu detí z periferie. Miesto inklúzie však často neštátne, súkromné školy ponúkajú rodičom výhodu segregácie detí, „ktoré si to môžu dovoliť“.

Zmenu zákona vítame, ale bude potrebné vytvoriť jasné a kontrolovateľné podmienky pre tvorbu školských obvodov a fungovanie všetkých typov škôl. Zároveň je dôležité zabezpečiť, aby „ušetrených“ 20 % normatívu ostalo v školách, v systéme — na podporu odmeňovania zamestnancov, prevádzku a rast štátnych škôl.

5. Potreba kolektívnej zodpovednosti a vecného dialógu

Podporujeme myšlienku, aby rodičia dávali svoje deti do štátnych škôl a aby boli v dialógu so školou, učiteľmi, ďalšími rodičmi a komunitou. Toto nie je len individuálne riešenie, ale spoločná zodpovednosť. Nemáme dokonalý systém, máme od neho stále ďaleko, no musíme spoločne hľadať cesty, ako už viac neotvárať nožnice nerovnosti.

Máme systémovú nerovnosť, ktorú je nevyhnutné riešiť. Vieme, že sa objavujú rôzne výklady a zneužívanie častí dát, preto je potrebné diskutovať na základe úplných a objektívnych údajov.

V tomto procese je dôležité si dôverovať, nepredpokladať, že druhá strana chce zle, a baviť sa vecne o konkrétnych bodoch a ich reálnych dopadoch. Apelujeme preto na všetkých, aby namiesto úderných statusov a polarizujúcich titulkov viedli zodpovednú diskusiu o spoločnom ciele a smerovaní nášho vzdelávacieho systému.

6. Naše návrhy k spravodlivému nastaveniu systému

- Žiadame, aby sa pri finalizácii zákona zohľadnila reálna úloha štátnych základných škôl ako piliera inklúzie a rovnosti prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu.
- Podpora štátnych škôl musí byť prioritou, a to nielen v slovách, ale aj vo financovaní, odbornom zabezpečení a spravodlivých pravidlách spádovosti.
- Očakávame aktívnu spoluprácu Ministerstva školstva SR s obcami, mestami, regionálnymi úradmi a odbornou verejnosťou.

Záver

Veríme, že hlas štátnych základných škôl bude v legislatívnom procese vypočutý a že spoločne nájdeme spravodlivý a udržateľný spôsob podpory verejného vzdelávania na Slovensku.

Za Združenie základných škôl Slovenska

členovia výkonného výboru

1. Eva Horníková, prezidentka ZZŠS
ZŠ Karloveská 61, Bratislavský kraj
2. Eva Tchuríková, viceprezidentka ZZŠS
ZŠ s MŠ Štefana Ďurovčíka, Palín_Košický kraj
3. Andrea Macháčová, hospodárka ZZŠS
ZŠ Železničná_Bratislavský kraj
4. Erika Drgoňová
ZŠ SNP Ostredkova 14_Bratislavský kraj
5. Alena Jančeková
ZŠ Miloslavov_Bratislavský kraj
6. Juraj Jonák
ZŠ a MŠ Zázrivá_Žilinský kraj
7. Monika Strnková
ZŠ s MŠ Komenského ulica 587/15, Poprad
Prešovský kraj
8. Ingrid Plešová
ZŠ Kostolné_Trenčiansky kraj
9. Stanislav Petráš
ZŠ Mojzesovo-Černík_Nitriansky kraj
10. Maroš Skopal
ZŠ Eleny Maróthy Šoltésovej_Krupina
Banskobystrický kraj
11. Miroslav Ďurina
ZŠ s MŠ Kľačany 263_Trnavský kraj